

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 2 września 2021 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Traktat karty energetycznej – Artykuł 26 – Brak możliwości zastosowania między państwami członkowskimi – Wyrok sądu polubownego – Kontrola sądowa – Jurysdykcja sądu państwa członkowskiego – Spór pomiędzy podmiotem gospodarczym z państwa trzeciego a państwem trzecim – Właściwość Trybunału – Artykuł 1 pkt 6 Traktatu karty energetycznej – Pojęcie „inwestycji”

W sprawie C-741/19

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez cour d'appel de Paris (sąd apelacyjny w Paryżu, Francja) postanowieniem z dnia 24 września 2019 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 8 października 2019 r., w postępowaniu:

Republika Mołdawii

przeciwko

Komstroy LLC, która wstąpiła w prawa Energoalians,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes, R. Silva de Lapuerta, wiceprezes, A. Prechal, M. Vilaras, E. Regan, L. Bay Larsen, N. Piçarra i A. Kumin, prezesi izb, T. von Danwitz, M. Safjan, D. Šváby, C. Lycourgos, P.G. Xuereb, L.S. Rossi (sprawozdawczyni) i I. Jarukaitis, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: M. Krausenböck, administratorka,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 17 listopada 2020 r.,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu Republiki Mołdawii – M. Boccon Gibod, M. Ostrove, T. Naud i S. Salem, avocats,
- w imieniu Komstroy LLC, która wstąpiła w prawa Energoalians – A. Lazimi, S. Nadeau Seguin, B. Le Bars i R. Kaminsky, avocats,

* Język postępowania: francuski.

- w imieniu rządu francuskiego – A. Daniel, w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu niemieckiego – J. Möller i D. Klebs, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu hiszpańskiego – J. Ruiz Sánchez i S. Centeno Huerta, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu włoskiego – G. Aiello, w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu węgierskiego – M.Z. Fehér, w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu niderlandzkiego – J.M. Hoogveld, w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu polskiego – B. Majczyna, w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu fińskiego – H. Leppo, w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu szwedzkiego – C. Meyer-Seitz, A. Runeskjöld, M. Salborn Hodgson, H. Shev, H. Eklinder, R. Shahsavan Eriksson, O. Simonsson i J. Lundberg, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Rady Unii Europejskiej – B. Driessen i A. Lo Monaco, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej – R. Vidal Puig, A. Biolan, T. Maxian Rusche i O. Beynet, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 3 marca 2021 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 1 pkt 6 i art. 26 ust. 1 Traktatu karty energetycznej, podpisanego w Lizbonie w dniu 17 grudnia 1994 r. (Dz.U. 1994, L 380, s. 24, zwanego dalej „TKE”), zatwierdzonego w imieniu Wspólnot Europejskich w drodze decyzji Rady i Komisji 98/181/WE, EWWiS, Euratom z dnia 23 września 1997 r. (Dz.U. 1998, L 69, s. 1).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Republiką Mołdawii a Komstroy LLC w przedmiocie właściwości sądu polubownego, który wydał wyrok w Paryżu (Francja) w dniu 25 października 2013 r.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 TKE składa się z preambuły i z ośmiu części, wśród których znajdują się część I, zatytułowana „Definicje i cele”, obejmująca art. 1 i 2 tego traktatu, część II, zatytułowana „Handel”, obejmująca art. 3–9 tego traktatu, część III, zatytułowana „Promocja i ochrona inwestycji”, obejmująca art. 10–17, oraz część V, zatytułowana „Rozstrzygnięcie sporów”, obejmująca art. 26–28 wspomnianego traktatu.
- 4 Zgodnie z preambułą TKE umawiające się strony zawarły ten traktat, w szczególności „pragnąc zrealizować zasadniczą koncepcję inicjatywy Europejskiej karty energetycznej, którą [jaką] jest ułatwienie wzrostu gospodarczego przez podejmowanie kroków zmierzających do liberalizacji inwestycji i handlu w sektorze energii”.
- 5 Artykuł 1 TKE, zatytułowany „Definicje”, przewiduje:

„W rozumieniu niniejszego Traktatu:

[...]

- 5) »Działalność gospodarcza w sektorze energii« oznacza działalność gospodarczą związaną z poszukiwaniem, wydobyciem, rafinacją, produkcją, magazynowaniem, transportem lądowym, przesyłaniem, dystrybucją, handlem, marketingiem lub sprzedażą materiałów i produktów energetycznych, z wyjątkiem tych, które ujęte są w załączniku NI, oraz z wyjątkiem dystrybucji ciepła do wielu odbiorców.
- 6) »Inwestycja« oznacza każdy rodzaj aktywów stanowiących własność lub kontrolowanych bezpośrednio bądź pośrednio przez inwestora i obejmuje:
 - a) majątek materialny i niematerialny, ruchomości i nieruchomości, wszelkie prawa rzeczowe, takie jak dzierżawy, hipoteki, zastawy lub zabezpieczenia;
 - b) spółkę albo przedsiębiorstwo lub udziały, akcje bądź inne formy wkładu w kapitał zakładowy spółki lub przedsiębiorstwa, obligacje oraz inne zadłużenie spółki bądź przedsiębiorstwa;
 - c) roszczenia pieniężne oraz roszczenia o wykonanie świadczenia zgodnie z kontraktem [umową], posiadające wartość ekonomiczną i związane z inwestycją;
 - d) własność intelektualną;
 - e) przychody;
 - f) wszelkie uprawnienia przyznane z mocy prawa albo umowy lub z mocy jakichkolwiek licencji czy pozwoleń udzielonych zgodnie z prawem dla podejmowania działalności gospodarczej w sektorze energii.

Zmiana formy, w jakiej zainwestowane są aktywa, nie ma wpływu na ich charakter jako inwestycji, a termin »inwestycja« obejmuje wszystkie inwestycje, czy to istniejące, czy dokonane po późniejszej z dat wejścia w życie niniejszego Traktatu dla Umawiającej się Strony inwestora dokonującej inwestycji oraz [lub] dla Umawiającej się Strony, na której obszarze dokonywana jest inwestycja (dalej zwanej »datą wejścia w życie«), pod warunkiem że niniejszy Traktat będzie stosowany tylko w kwestiach dotyczących takich inwestycji po dacie wejścia w życie.

Określenie »inwestycja« odnosi się do wszelkich inwestycji związanych z działalnością gospodarczą w sektorze energii oraz do inwestycji i klas inwestycji wskazanych przez Umawiającą się Stronę na swoim obszarze jako »projekty efektywności Karty« i tak zgłaszanych do Sekretariatu.

7) »Inwestor« oznacza:

a) w odniesieniu do Umawiającej się Strony:

- i) osobę fizyczną mającą obywatelstwo lub narodowość Umawiającej się Strony lub która ma stałe miejsce zamieszkania w tej Umawiającej się Stronie zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem tej Strony;
- ii) spółkę lub inną organizację założoną zgodnie z prawem stosowanym w tej Umawiającej się Stronie;

b) w odniesieniu do »państwa trzeciego« – osobę fizyczną, spółkę lub inną organizację, które spełniają, z uwzględnieniem istniejących różnic, warunki wyszczególnione w lit. a) dla Umawiającej się Strony”.

6 Artykuł 26 TKE, zatytułowany „Rozstrzygnięcie sporów między inwestorem a Umawiającą się Stroną”, stanowi:

„1. Spory między jedną z Umawiających się Stron a inwestorem z innej Umawiającej się Strony odnoszące się do inwestycji tego inwestora na obszarze tej pierwszej Umawiającej się Strony, a dotyczące rzekomego [możliwego] naruszenia przez tę pierwszą Stronę jakiegokolwiek zobowiązania powstałego na podstawie części III niniejszego Traktatu, powinny być w miarę możliwości rozstrzygane polubownie.

2. Jeśli takie spory nie będą mogły zostać rozstrzygnięte zgodnie z postanowieniami ustępu 1 w okresie 3 miesięcy od dnia, kiedy jedna ze stron sporu wniosła o jego polubowne rozstrzygnięcie, strona inwestora w sporze może zdecydować się na przedłożenie sporu do rozstrzygnięcia:

- a) do sądów lub trybunałów administracyjnych Umawiającej się Strony będącej stroną sporu;
 - b) zgodnie z jakąkolwiek mającą zastosowanie wcześniej uzgodnioną procedurą rozstrzygnięcia sporów;
 - c) zgodnie z dalszymi ustępami niniejszego artykułu.
3. a) Z zastrzeżeniem wyłącznie liter b) i c) każda Umawiająca się Strona niniejszym wyraża swoją bezwarunkową zgodę na przedłożenie sporu do arbitrażu międzynarodowego lub do postępowania pojednawczego, stosownie do postanowień niniejszego artykułu.

[...]

[...]

4. W przypadku gdy inwestor decyduje się przedłożyć spór do rozstrzygnięcia zgodnie z punktem 2 litera c), dostarczy on później swoją pisemną zgodę na przedłożenie tego sporu:

- a) i) Międzynarodowemu Centrum do rozstrzygania sporów inwestycyjnych [Międzynarodowemu Centrum Rozstrzygania Sporów Inwestycyjnych], ustanowionemu na podstawie Konwencji o rozwiązywaniu sporów inwestycyjnych między państwami a obywatelami innych państw, otwartej do podpisu w Waszyngtonie, dnia 18 marca 1965 roku (dalej zwanej »Konwencją ICSID«), jeśli Umawiająca się Strona, z której pochodzi inwestor, oraz Umawiająca się Strona będąca stroną sporu są obie stronami Konwencji ICSID; lub
- ii) Międzynarodowemu Centrum do rozstrzygania sporów inwestycyjnych [Międzynarodowemu Centrum Rozstrzygania Sporów Inwestycyjnych], ustanowionemu na podstawie Konwencji, o której mowa w literze a) [ppkt] i), według przepisów regulujących funkcjonowanie Dodatkowych ułatwień dla administrowania postępowaniami przez sekretariat Centrum [...], jeśli Umawiająca się Strona, z której pochodzi inwestor, lub Umawiająca się Strona w sporze [będąca stroną sporu], ale nie obie, jest Stroną Konwencji ICSID;
- b) wyłącznemu arbitrowi lub trybunałowi arbitrażowemu ad hoc utworzonemu zgodnie z Regulaminem arbitrażowym Komisji ONZ do spraw Międzynarodowego Prawa Handlowego (dalej zwanej »Uncitral«);
- lub
- c) do postępowania arbitrażowego przy Instytucie Arbitrażu Izby Handlowej w Sztokholmie [(Szwecja)].

[...]

6. Trybunał tworzony zgodnie z ustępem 4 będzie rozstrzygał sprawy sporne zgodnie z niniejszym Traktatem oraz stosownymi normami i zasadami prawa międzynarodowego.

[...]

8. Orzeczenia arbitrażowe, które mogą obejmować orzeczenia o wypłacie odsetek, są ostateczne i wiążące dla stron sporu [...].”

Prawo francuskie

- 7 Artykuł 1520 code de procédure civile (kodeksu postępowania cywilnego) reguluje przesłanki wniesienia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego wydanego we Francji. Stanowi on, co następuje:

„Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego przysługuje wyłącznie, jeżeli:

1° Sąd polubowny niesłusznie uznał się za właściwy lub za niewłaściwy;

2° Skład sądu polubownego był niezgodny z prawem;

3° Sąd polubowny wykroczył poza zakres spraw objętych zapisem na sąd;

4° Doszło do naruszenia zasady kontrydiktoryjności;

5° Uznanie lub wykonanie wyroku byłoby sprzeczne z międzynarodowym porządkiem publicznym”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 8 W wykonaniu szeregu umów zawartych w 1999 r. Ukrenergo, producent ukraiński, sprzedawał energię elektryczną spółce Energoalians, będącej ukraińskim dystrybutorem, która odsprzedawała ją Derimen, spółce zarejestrowanej na Brytyjskich Wyspach Dziewiczych, która to z kolei sprzedawała tę energię spółce Moldtraselectro, będącej mołdawskim przedsiębiorstwem publicznym, w celu dokonywania jej eksportu do Mołdawii. Ilość dostarczanej energii elektrycznej była każdego miesiąca ustalana bezpośrednio pomiędzy Moldtraselectro i Ukrenergo. W ten sposób energia elektryczna była dostarczana przez Ukrenergo spółce Moldtraselectro w latach 1999 i 2000, z wyjątkiem okresu od maja do lipca 1999 r., zgodnie z warunkami „DAF Incoterms 1990”, a konkretnie do granicy między Ukrainą a Republiką Mołdawii, po stronie Ukrainy.
- 9 Derimen uiszczała w całości na rzecz Energoalians kwoty należne z tytułu zakupionej w ten sposób energii elektrycznej, natomiast Moldtraselectro uregulowała względem Derimen jedynie część płatności.
- 10 W dniu 30 maja 2000 r. Derimen dokonała na rzecz Energoalians cesji wierzytelności, która przysługiwała jej wobec Moldtraselectro.
- 11 Moldtraselectro uregulowała swoje zobowiązanie względem Energoalians jedynie częściowo, dokonując na rzecz tej spółki cesji posiadanych przez siebie wierzytelności. Energoalians bezskutecznie próbowała uzyskać spłatę pozostałej części tego długu w wysokości 16 287 185,94 dolarów amerykańskich (USD) (około 13 735 000 EUR), kierując sprawę do sądów mołdawskich, a następnie ukraińskich.
- 12 Uznając, że niektóre działania Republiki Mołdawii stanowiły w tym kontekście istotne naruszenie zobowiązań wynikających z TKE, Energoalians wszczęła postępowanie arbitrażowe ad hoc przewidziane w art. 26 ust. 4 lit. b) tego traktatu.
- 13 W drodze wyroku wydanego w Paryżu w dniu 25 października 2013 r. trybunał arbitrażowy ad hoc uznał się za właściwy w sprawie i, oceniwszy, że Republika Mołdawii naruszyła swoje zobowiązania, nakazał jej zapłatę kwoty pieniężnej na rzecz Energoalians na podstawie traktatu TKE.
- 14 W dniu 25 listopada 2013 r. Republika Mołdawii wniosła do cour d’appel de Paris (sądu apelacyjnego w Paryżu, Francja) skargę o uchylenie tego wyroku sądu polubownego, podnosząc naruszenie przepisu o charakterze normy porządku publicznego, a mianowicie przepisu dotyczącego właściwości trybunału arbitrażowego ad hoc zgodnie z art. 1520 kodeksu postępowania cywilnego.
- 15 Wyrokiem z dnia 12 kwietnia 2016 r. cour d’appel de Paris (sąd apelacyjny w Paryżu) uchylił wspomniany wyrok sądu polubownego z tego powodu, że sąd polubowny błędnie uznał się za właściwy. Zdaniem tego sądu spór między Energoalians a Republiką Mołdawii dotyczył bowiem

scedowanej przez Derimen na rzecz Energoalians wierzytelności, której jedynym przedmiotem była sprzedaż energii elektrycznej. Tymczasem z powodu braku jakiegokolwiek wkładu ze strony tej ostatniej spółki w Mołdawii takiej wierzytelności nie można było uznać za „inwestycję” w rozumieniu TKE i nie mogła ona uzasadniać właściwości sądu polubownego.

- 16 W wyniku skargi kasacyjnej wniesionej przez Komstroy, która wstąpiła w prawa Energoalians w dniu 6 października 2014 r., Cour de cassation (sąd kasacyjny, Francja) wyrokiem z dnia 28 marca 2018 r. uchylił wyrok cour d’appel de Paris (sądu apelacyjnego w Paryżu) z dnia 12 kwietnia 2016 r. ze względu na to, że w ramach wykładni pojęcia „inwestycji” sąd ten dodał warunek nieprzewidziany przez TKE, oraz odesłał sprawę do ponownego rozpatrzenia przez cour d’appel w innym składzie.
- 17 Przed rzeczonym cour d’appel Republika Mołdawii utrzymuje, że wspomniany sąd polubowny powinien był stwierdzić brak swojej właściwości. Podnosi ona przede wszystkim, że wierzytelność nabyta przez Energoalians od Derimen, wynikająca z umowy sprzedaży energii elektrycznej, nie jest „inwestycją” w rozumieniu art. 26 ust. 1 TKE w świetle art. 1 pkt 6 tego traktatu, a zatem nie może być przedmiotem postępowania arbitrażowego, jako że postępowanie to jest przewidziane jedynie w odniesieniu do części III TKE dotyczącej właśnie inwestycji. Następnie nawet przy założeniu, że wierzytelność ta może stanowić „inwestycję”, wspomniana inwestycja nie została „dokonana przez” przedsiębiorstwo z umawiającej się strony TKE, ponieważ Derimen jest przedsiębiorstwem zarejestrowanym na Brytyjskich Wyspach Dziewiczych. Wreszcie wspomniana wierzytelność dotyczyła transakcji sprzedaży energii elektrycznej, która nie została dokonana „na obszarze” Mołdawii, ponieważ energia elektryczna została sprzedana i przesłana jedynie do granicy między Ukrainą a Republiką Mołdawii, po stronie Ukrainy.
- 18 Komstroy podnosi natomiast, że sąd polubowny jest właściwy zgodnie z art. 26 TKE, ponieważ wszystkie ustanowione w tym artykule w odniesieniu do właściwości warunki zostały spełnione.
- 19 Sąd odsyłający uważa, że w celu rozstrzygnięcia zawisłego przed nim sporu dotyczącego właściwości sądu polubownego powinien on rozstrzygnąć, czy w rozumieniu TKE spór między Republiką Mołdawii a Energoalians dotyczy inwestycji, a jeśli tak, to czy inwestycja ta została dokonana przez Energoalians i czy została ona dokonana na „obszarze” Mołdawii.
- 20 W tych okolicznościach cour d’appel de Paris (sąd apelacyjny w Paryżu) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„[1] Czy art. 1 pkt 6 [TKE] należy interpretować w ten sposób, że wierzytelność wynikająca z umowy sprzedaży energii elektrycznej, która nie implikuje żadnego wkładu ze strony inwestora w państwie przyjmującym, może stanowić »inwestycję« w rozumieniu tego artykułu?

[2] Czy art. 26 ust. 1 [TKE] należy interpretować w ten sposób, że nabycie przez inwestora z umawiającej się strony wierzytelności przedsiębiorcy spoza [umawiających się stron] tego traktatu stanowi inwestycję?

[3]) Czy art. 26 ust. 1 [TKE] należy interpretować w ten sposób, że wierzytelność inwestora wynikająca z umowy sprzedaży energii elektrycznej dostarczonej do granicy państwa przyjmującego może stanowić inwestycję dokonywaną na obszarze innej umawiającej się strony mimo braku wykonywania przez inwestora jakiegokolwiek działalności gospodarczej na terytorium tej umawiającej się strony?”.

W przedmiocie właściwości Trybunału

- 21 Rada Unii Europejskiej, rządy węgierski, fiński i szwedzki oraz Komstroy są zasadniczo zdania, że Trybunał nie jest właściwy do udzielenia odpowiedzi na zadane mu pytania, ponieważ prawo Unii nie ma zastosowania do sporu rozpatrywanego w postępowaniu głównym, jako że strony tego sporu nie mają związku z Unią Europejską.
- 22 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z art. 267 TFUE Trybunał jest właściwy do dokonywania wykładni aktów przyjętych przez instytucje, organy lub jednostki organizacyjne Unii.
- 23 Tymczasem z utrwalonego orzecznictwa wynika, że umowa zawarta przez Radę zgodnie z art. 217 i 218 TFUE stanowi w zakresie dotyczącym Unii akt przyjęty przez instytucję Unii, że postanowienia tego rodzaju umowy stanowią od momentu jej wejścia w życie integralną część porządku prawnego Unii oraz że w ramach tego porządku prawnego Trybunał jest właściwy do orzekania w trybie prejudycjalnym w przedmiocie wykładni tej umowy (wyroki: z dnia 30 kwietnia 1974 r., Haegeman, 181/73, EU:C:1974:41, pkt 3–6; z dnia 8 marca 2011 r., Lesoochronárske zoskupenie, C-240/09, EU:C:2011:125, pkt 30; z dnia 22 listopada 2017 r., Aebtri, C-224/16, EU:C:2017:880, pkt 50).
- 24 Okoliczność, że odnośna umowa ma charakter mieszany oraz że została zawarta przez Unię i przez dużą liczbę państw członkowskich, nie może sama w sobie wykluczać właściwości Trybunału do orzekania w niniejszej sprawie.
- 25 Należy bowiem zauważyć, że zadane pytania dotyczą pojęcia „inwestycji” w rozumieniu TKE.
- 26 Od wejścia w życie traktatu z Lizbony Unia posiada w odniesieniu do bezpośrednich inwestycji zagranicznych wyłączną kompetencję zgodnie z art. 207 TFUE, a w odniesieniu do inwestycji innych niż bezpośrednio – kompetencję dzieloną [opinia 2/15 (Umowa o wolnym handlu z Singapurem) z dnia 16 maja 2017 r., EU:C:2017:376, pkt 82, 238, 243].
- 27 W tych okolicznościach Trybunał jest właściwy do dokonania wykładni TKE, w szczególności, jak wskazano w pkt 24 niniejszego wyroku, w ramach postępowania prejudycjalnego.
- 28 Oczywiście prawdą jest, że Trybunał nie jest co do zasady właściwy do dokonywania wykładni umowy międzynarodowej w zakresie jej stosowania w ramach sporu niepodlegającego prawu Unii. Jest tak w szczególności w przypadku sporu między inwestorem z państwa trzeciego a innym państwem trzecim.
- 29 Jednakże, po pierwsze, Trybunał orzekł, że jeżeli dane postanowienie umowy międzynarodowej może znaleźć zastosowanie zarówno do sytuacji objętych prawem Unii, jak i do sytuacji nieobjętych tym prawem, istnieje wyraźny interes Unii, aby w celu uniknięcia przyszłych rozbieżności w wykładni owo postanowienie otrzymało jednolitą wykładnię bez względu na

warunki, w jakich się je stosuje (zob. podobnie wyroki: z dnia 17 lipca 1997 r., *Giloy*, C-130/95, EU:C:1997:372, pkt 23–28; z dnia 16 czerwca 1998 r., *Hermès*, C-53/96, EU:C:1998:292, pkt 32; a także z dnia 14 grudnia 2000 r., *Dior i in.*, C-300/98 i C-392/98, EU:C:2000:688, pkt 35).

- 30 W świetle rozważań przedstawionych w pkt 26 i 27 niniejszego wyroku ma to miejsce zarówno w przypadku art. 1 pkt 6, jak i art. 26 ust. 1 TKE, o których wykładnię zwrócił się sąd odsyłający.
- 31 Należy w szczególności zauważyć w tym względzie, że w ramach sprawy podlegającej bezpośrednio prawu Unii, takiej jak spór między podmiotem gospodarczym z państwa trzeciego a państwem członkowskim, sąd ten może być zmuszony wypowiedzieć się w przedmiocie wykładni owych postanowień TKE. Byłoby to możliwe nie tylko, jak w niniejszej sprawie, w ramach żądania uchylenia wyroku sądu polubownego mającego siedzibę na terytorium państwa członkowskiego, lecz również w przypadku skierowania sprawy do sądów pozwanego państwa członkowskiego zgodnie z art. 26 ust. 2 lit. a) TKE.
- 32 Po drugie, należy w każdym wypadku zauważyć, że strony sporu w postępowaniu głównym postanowiły, na podstawie z art. 26 ust. 4 lit. b) TKE, poddać ten spór trybunałowi arbitrażowemu ad hoc utworzonemu zgodnie z regulaminem arbitrażowym Uncitral i zgodziły w myśl tego regulaminu na to, by jego siedzibą był Paryż.
- 33 Dokonanie takiego swobodnego wyboru przez te strony skutkuje tym, że w postępowaniu głównym zastosowanie znajduje prawo francuskie jako *lex fori* na warunkach i w granicach przewidzianych przez to prawo. W szczególności sądy francuskie są na podstawie art. 1520 kodeksu postępowania cywilnego właściwe do rozpoznania skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego wydanego we Francji ze względu na brak właściwości sądu polubownego. Tymczasem prawo Unii stanowi część prawa obowiązującego w każdym państwie członkowskim (wyrok z dnia 6 marca 2018 r., *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, pkt 41).
- 34 W konsekwencji ustalenie miejsca siedziby sądu polubownego na terytorium państwa członkowskiego, w niniejszym przypadku Francji, pociąga za sobą zastosowanie na potrzeby postępowania wszczętego na terytorium tego państwa członkowskiego prawa Unii, którego poszanowanie sąd rozpoznający sprawę ma obowiązek zapewnić zgodnie z art. 19 TUE.
- 35 W ramach ustanowionej w art. 267 TFUE współpracy między Trybunałem i sądami krajowymi wyłącznie do sądu krajowego, przed którym zawisł spór i który powinien przyjąć na siebie odpowiedzialność za mające zapaść orzeczenie sądowe, należy dokonanie oceny, w świetle szczególnych okoliczności sprawy, zarówno konieczności uzyskania orzeczenia w trybie prejudycjalnym, po to, aby sąd ten był w stanie wydać swoje orzeczenie, jak i znaczenia dla sprawy pytań zadanych Trybunałowi. W związku z tym jeśli postawione pytania dotyczą wykładni prawa Unii, Trybunał jest co do zasady zobowiązany do wydania orzeczenia [wyroki: z dnia 24 listopada 2020 r., *Openbaar Ministerie (Podrabianie dokumentów)*, C-510/19, EU:C:2020:953, pkt 25; z dnia 15 kwietnia 2021 r., *État belge (Okoliczności zaistniałe po wydaniu decyzji o przekazaniu)*, C-194/19, EU:C:2021:270, pkt 22].
- 36 Prawdą jest, że w wyrokach z dnia 15 czerwca 1999 r., *Andersson i Wåkerås-Andersson* (C-321/97, EU:C:1999:307, pkt 28–32), a także z dnia 15 maja 2003 r., *Salzmann* (C-300/01, EU:C:2003:283, pkt 66–70) Trybunał uznał, że okoliczność, iż pytanie prejudycjalne zostało zadane przez sąd państwa członkowskiego, nie jest wystarczająca, aby uzasadnić jego właściwość do dokonania wykładni Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym z dnia 2 maja 1992 r. (Dz.U. 1994, L 1, s. 3, zwanego dalej „porozumieniem EOG”).

- 37 Jednakże w sprawach, w których zapadły te wyroki, sądy odsyłające musiały stosować porozumienie EOG do sytuacji, które nie należały do porządku prawnego Unii, ponieważ w przeciwieństwie do sytuacji rozpatrywanej w postępowaniu głównym sytuacje te odnosiły się do okresu poprzedzającego przystąpienie do Unii państw, w których znajdowały się te sądy. Trybunał wyjaśnił, że jego właściwość do dokonywania wykładni prawa Unii, którego integralną częścią jest porozumienie EOG, dotyczy stosowania tego prawa w nowych państwach członkowskich wyłącznie od momentu ich przystąpienia (zob. podobnie wyroki: z dnia 15 czerwca 1999 r., Andersson i Wåkerås-Andersson, C-321/97, EU:C:1999:307, pkt 31; a także z dnia 15 maja 2003 r., Salzmann, C-300/01, EU:C:2003:283, pkt 69).
- 38 W świetle powyższych rozważań należy stwierdzić, że Trybunał jest właściwy do udzielenia odpowiedzi na przedstawione mu pytania.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 39 Poprzez pytanie pierwsze, którego zakres należy oceniać z uwzględnieniem przedmiotu sporu w postępowaniu głównym, dotyczącego właściwości trybunału arbitrażowego ad hoc, który wydał wyrok, o którym mowa w pkt 13 niniejszego wyroku, sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 1 pkt 6 i art. 26 ust. 1 TKE należy interpretować w ten sposób, że nabycie przez przedsiębiorstwo z umawiającej się strony tego traktatu wierzytelności wynikającej z umowy dostawy energii elektrycznej, która nie jest związana z inwestycją, przysługującej przedsiębiorstwu z państwa niebędącego stroną tego traktatu wobec przedsiębiorstwa publicznego z innej umawiającej się strony tego traktatu, może stanowić „inwestycję” w rozumieniu tych postanowień, nawet jeśli wierzytelność ta nie wiązała się z żadnym wkładem nabywcy na obszarze umawiającej się strony przyjmującej.
- 40 W celu udzielenia odpowiedzi na to pytanie należy w pierwszej kolejności, jak zauważyły liczne państwa członkowskie biorące udział w postępowaniu, określić, jakie spory między umawiającą się stroną a inwestorem z drugiej umawiającej się strony w przedmiocie inwestycji dokonanej przez tego ostatniego na obszarze pierwszej z nich mogą być wnoszone do sądu polubownego zgodnie z art. 26 TKE.
- 41 W tym względzie należy uściślić, że o ile okoliczność, iż spór w postępowaniu głównym, oparty na art. 26 ust. 2 lit. c) TKE, dotyczy podmiotu gospodarczego z jednego państwa trzeciego i innego państwa trzeciego, nie wyklucza, z powodów wskazanych w pkt 22–38 niniejszego wyroku, właściwości Trybunału do udzielenia odpowiedzi na te pytania, o tyle nie można z tego wnioskować, że owo postanowienie TKE ma zastosowanie również do sporu między podmiotem gospodarczym z jednego państwa członkowskiego a innym państwem członkowskim.
- 42 Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem Trybunału umowa międzynarodowa nie może naruszać struktury kompetencyjnej określonej w traktatach i tym samym autonomii systemu prawnego Unii, nad której przestrzeganiem czuwa Trybunał. Zasada ta została w szczególności zapisana w art. 344 TFUE, zgodnie z którym państwa członkowskie zobowiązują się nie poddawać sporów dotyczących wykładni lub stosowania traktatów procedurze rozstrzygania innej niż w nich przewidziana (wyrok z dnia 6 marca 2018 r., Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, pkt 32 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 43 Zgodnie z również utrwalonym orzecznictwem Trybunału ta autonomia prawa Unii, zarówno w kontekście prawa państw członkowskich, jak i prawa międzynarodowego, znajduje uzasadnienie w zasadniczych cechach Unii i jej prawa, związanych w szczególności ze strukturą konstytucyjną Unii, jak również z samą naturą owego prawa. Prawo Unii charakteryzuje się bowiem tym, że pochodzi z niezależnego źródła, jakie stanowią traktaty, swoją nadrzędnością względem prawa państw członkowskich oraz bezpośrednią skutecznością szeregu przepisów znajdujących zastosowanie do pochodzących z nich jednostek i nich samych. Owe cechy charakterystyczne prawa Unii doprowadziły do powstania ustrukturyzowanej sieci zasad, przepisów i wzajemnie zależnych od siebie stosunków prawnych wiążących wzajemnie samą Unię i jej państwa członkowskie, jak również te państwa między sobą [wyrok z dnia 6 marca 2018 r., *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, pkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo; a także opinia 1/17 (Umowa CETA UE–Kanada) z dnia 30 kwietnia 2019 r., EU:C:2019:341, pkt 109 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 44 Rzeczona autonomia znajduje zatem wyraz w okoliczności, że Unia posiada własne ramy konstytucyjne. Do tych ram należą w szczególności postanowienia traktatów UE i FUE, które obejmują między innymi zasady przyznawania i podziału kompetencji, zasady funkcjonowania instytucji Unii i unijnego systemu sądowego, a także podstawowe zasady obowiązujące w konkretnych dziedzinach, ustrukturyzowane w sposób przyczyniający się do realizacji procesu integracji, przypomnianego w art. 1 akapit drugi TUE [zob. podobnie opinia 1/17 (Umowa CETA UE–Kanada) z dnia 30 kwietnia 2019 r., EU:C:2019:341, pkt 110 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 45 Aby zagwarantować zachowanie szczególnych cech i autonomii utworzonego w ten sposób porządku prawnego, w traktatach ustanowiono system sędziowski, którego celem jest zapewnienie spójności i jednolitej wykładni prawa Unii. Zgodnie z art. 19 TUE to do sądów krajowych i Trybunału należy zapewnienie pełnego stosowania prawa Unii we wszystkich państwach członkowskich, jak również ochrony sądowej praw, jakie jednostki wywodzą z tego prawa, przy czym Trybunał posiada wyłączną kompetencję do dokonania ostatecznej wykładni tego prawa. W tym celu system ten obejmuje, w szczególności, procedurę odesłania prejudycjalnego, przewidzianą w art. 267 TFUE [wyrok z dnia 6 marca 2018 r., *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, pkt 35, 36 i przytoczone tam orzecznictwo; a także opinia 1/17 (Umowa CETA UE–Kanada) z dnia 30 kwietnia 2019 r., EU:C:2019:341, pkt 111 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 46 Ustanawiając dialog między sądami, a dokładnie między Trybunałem a sądami państw członkowskich, procedura ta, która jest kluczowym elementem tak ukształtowanego systemu sędziowskiego, ma na celu zapewnienie jednolitej wykładni prawa Unii i umożliwia tym samym zapewnienie jego spójności, pełnej skuteczności i autonomii oraz wreszcie szczególnego charakteru prawa ustanowionego w traktatach (wyrok z dnia 6 marca 2018 r., *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 47 To w świetle powyższych rozważań należy zbadać kwestię, czy spór między państwem członkowskim a inwestorem z innego państwa członkowskiego w przedmiocie inwestycji dokonanej przez tego inwestora w pierwszym państwie członkowskim może zostać poddany postępowaniu arbitrażowemu na podstawie art. 26 ust. 2 lit. c) TKE.
- 48 W tym celu w pierwszej kolejności należy zauważyć, że zgodnie z art. 26 ust. 6 TKE sąd polubowny przewidziany w ust. 4 tego artykułu rozstrzyga sprawy sporne zgodnie z TKE oraz stosownymi normami i zasadami prawa międzynarodowego.

- 49 Jak wskazano w pkt 23 niniejszego wyroku, TKE jest aktem prawa Unii.
- 50 Wynika z tego, że sąd polubowny, taki jak ten, o którym mowa w art. 26 ust. 6 TWE, został powołany do dokonywania wykładni względnie stosowania prawa Unii.
- 51 Należy zatem zbadać w drugiej kolejności, czy tego rodzaju sąd polubowny należy do systemu sądowego Unii i czy w szczególności może on być uznany za sąd jednego z państw członkowskich w rozumieniu art. 267 TFUE. Okoliczność, że sąd utworzony przez państwa członkowskie należy do systemu sądowego Unii, skutkuje bowiem tym, że jego orzeczenia podlegają mechanizmom zapewniającym pełną skuteczność norm prawa Unii (wyrok z dnia 6 marca 2018 r., Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, pkt 43 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 52 Tymczasem podobnie jak sąd polubowny rozpatrywany w sprawie, w której zapadł wyrok z dnia 6 marca 2018 r., Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, pkt 45), trybunał arbitrażowy ad hoc, taki jak ten, o którym mowa w art. 26 ust. 6 TKE, nie stanowi elementu systemu sądowego państwa członkowskiego, w tym przypadku Republiki Francuskiej. Ponadto to właśnie wyjątkowy charakter jurysdykcji owego sądu względem jurysdykcji sądów umawiających się stron TKE stanowi jeden z głównych powodów istnienia art. 26 ust. 2 lit. c) i art. 26 ust. 4 tego traktatu. Jest tak tym bardziej, że gdyby odnośny sąd polubowny wchodził w skład sądów jednej z umawiających się stron tego traktatu, zostałby on włączony do sądów, o których mowa w art. 26 ust. 2 lit. a) TKE, a art. 26 ust. 2 lit. c) TKE utraciłby tym samym wszelką skuteczność (effet utile).
- 53 Owa charakterystyka tego rodzaju sądu polubownego oznacza, że w żadnym wypadku nie może on zostać zakwalifikowany jako sąd „jednego z państw członkowskich” w rozumieniu art. 267 TFUE i nie jest on w związku z tym uprawniony do przedstawienia Trybunałowi wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym (zob. analogicznie wyrok z dnia 6 marca 2018 r., Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, pkt 46, 49).
- 54 W tych okolicznościach należy jeszcze zbadać, w trzeciej kolejności, czy wyrok wydany przez taki sąd polubowny podlega, w szczególności zgodnie z art. 19 TUE, kontroli sądu państwa członkowskiego i czy kontrola ta może zapewnić pełne poszanowanie prawa Unii, gwarantując, aby ewentualnie rozpatrywane przez ów sąd kwestie prawa Unii mogły być przedkładane Trybunałowi w ramach odesłania prejudycjalnego.
- 55 W tym celu należy wskazać, że zgodnie z art. art. 26 ust. 8 TKE wyroki trybunału arbitrażowego przewidziane w tym artykule są ostateczne i wiążące dla stron danego sporu. Ponadto na podstawie art. 26 ust. 4 TKE spór taki jak będący przedmiotem postępowania głównego może być w szczególności wniesiony do trybunału arbitrażowego ad hoc zgodnie z regulaminem arbitrażowym Uncitral, ponieważ trybunał arbitrażowy określa własne zasady postępowania zgodnie z rzeznaczonym regulaminem.
- 56 W niniejszej sprawie, jak przypomniano w pkt 32 niniejszego wyroku, strony sporu w postępowaniu głównym postanowiły, zgodnie z art. 26 ust. 4 lit. b) TKE, poddać ten spór trybunałowi arbitrażowemu ad hoc utworzonemu zgodnie z regulaminem arbitrażowym Uncitral i tym samym zgodnie z tym regulaminem zgodziły się na to, by jego siedzibą był Paryż, co spowodowało, że prawo francuskie znajduje zastosowanie do postępowania przed sądem odsyłającym w celu przeprowadzenia kontroli sądowej wyroku wydanego przez ów sąd polubowny.

- 57 Jednakże sąd odsyłający może przeprowadzić taką kontrolę sądową jedynie w zakresie, w jakim zezwała na to prawo krajowe tego państwa członkowskiego. Tymczasem art. 1520 kodeksu postępowania cywilnego przewiduje jedynie ograniczoną kontrolę, w szczególności w zakresie właściwości sądu polubownego.
- 58 Prawdą jest, że w odniesieniu do arbitrażu handlowego Trybunał orzekł, iż wymogi związane ze skutecznością postępowania arbitrażowego uzasadniają ograniczony charakter kontroli orzeczeń sądów polubownych przez sądy państw członkowskich, pod warunkiem że w ramach owej kontroli mogą zostać zbadane podstawowe przepisy prawa Unii i, w danym przypadku, stanowić przedmiot odesłania prejudycjalnego do Trybunału (wyrok z dnia 6 marca 2018 r., *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, pkt 54 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 59 Jednakże postępowanie arbitrażowe tego rodzaju jak wskazane w art. 26 TKE różni się od handlowego postępowania arbitrażowego. W istocie podczas gdy drugie z wymienionych postępowań ma swą genezę w autonomii woli danych stron, pierwsze z nich wynika z traktatu, na mocy którego zgodnie z art. 26 ust. 3 lit. a) TKE państwa członkowskie zgadzają się na wyłączenie sporów mogących dotyczyć stosowania lub wykładni prawa Unii spod właściwości ich własnych sądów i w związku z tym z systemu sądowych środków odwoławczych, który są zobowiązane ustanowić na mocy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w objętych prawem Unii dziedzinach (zob. podobnie wyrok z dnia 27 lutego 2018 r., *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, pkt 34). W tych okolicznościach zawartych w poprzednim punkcie stwierdzeń dotyczących arbitrażu handlowego nie można zastosować do takiego postępowania arbitrażowego, jakie zostało przewidziane w art. 26 ust. 2 lit. c) TKE (zob. podobnie wyrok z dnia 6 marca 2018 r., *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, pkt 55).
- 60 Mając na uwadze ogół cech sądu polubownego przypomnianych w pkt 48–59 niniejszego wyroku, należy stwierdzić, że gdyby postanowienia art. 26 TKE umożliwiające powierzenie takiemu sądowi rozstrzygnięcia sporu mogły mieć zastosowanie do sporu między inwestorem z jednego państwa członkowskiego a innym państwem członkowskim, oznaczałoby to, że poprzez zawarcie traktatu TKE Unia i państwa członkowskie będące jego stronami ustanowiły mechanizm rozwiązywania tego rodzaju sporu, poprzez który można wykluczyć, że spór ten – pomimo że może on dotyczyć wykładni lub stosowania prawa Unii – będzie rozstrzygany w sposób zapewniający pełną skuteczność tego prawa (zob. analogicznie wyrok z dnia 6 marca 2018 r., *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, pkt 56).
- 61 Prawdą jest, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału umowa międzynarodowa przewidująca utworzenie sądu mającego kompetencję do dokonywania wykładni jej postanowień, którego orzeczenia wiążą instytucje Unii, w tym również Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, nie jest zasadniczo niezgodna z prawem Unii. Kompetencje Unii w dziedzinie stosunków zewnętrznych i przysługująca jej zdolność do zawierania umów międzynarodowych obejmują bowiem w sposób konieczny uprawnienie do związania się orzeczeniami organu sądowego utworzonego lub wyznaczonego na mocy takich umów w zakresie wykładni i stosowania ich postanowień, pod warunkiem że jest zachowana autonomia Unii i jej porządku prawnego (wyrok z dnia 6 marca 2018 r., *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, pkt 57 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 62 Wykonywanie kompetencji Unii w dziedzinie międzynarodowej nie może jednak być rozumiane na tyle szeroko, aby pozwolić na ustanowienie w umowie międzynarodowej postanowienia, zgodnie z którym dotyczący prawa Unii spór między inwestorem z jednego państwa członkowskiego a innym państwem członkowskim może zostać wyłączony z systemu sądowego Unii w sposób niezapewniający pełnej skuteczności tego prawa.
- 63 Taka możliwość mogłaby bowiem, jak orzekł Trybunał w sprawie, w której zapadł wyrok z dnia 6 marca 2018 r., *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158, pkt 58), i jak zauważył w istocie rzecznik generalny w pkt 83 opinii, podważyć zachowanie autonomii i swoistego charakteru prawa ustanowionego w traktatach, zapewnionego w szczególności poprzez procedurę odesłania prejudycjalnego przewidzianą w art. 267 TFUE.
- 64 Należy podkreślić w tym względzie, że postanowienie takie jak art. 26 TKE, pomimo wielostronnego charakteru umowy międzynarodowej, której część ono stanowi, ma w rzeczywistości na celu uregulowanie stosunków dwustronnych między umawiającymi się stronami w sposób analogiczny do postanowienia dwustronnej umowy inwestycyjnej, której dotyczyła sprawa zakończona wyrokiem z dnia 6 marca 2018 r., *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158, pkt 58).
- 65 Wynika z tego, że o ile TKE może zobowiązać państwa członkowskie do przestrzegania przewidzianych w nim mechanizmów arbitrażowych w ich stosunkach z inwestorami z państw trzecich, które są również stronami tej umowy, w odniesieniu do inwestycji dokonywanych przez nich w tych państwach członkowskich, o tyle zachowanie autonomii i swoistego charakteru prawa Unii sprzeciwia się temu, aby TKE mógł nakładać te same obowiązki na państwa członkowskie w stosunkach pomiędzy nimi.
- 66 W świetle powyższego należy stwierdzić, że art. 26 ust. 2 lit. c) TKE należy interpretować w ten sposób, iż nie ma on zastosowania do sporów między państwem członkowskim a inwestorem z innego państwa członkowskiego w przedmiocie inwestycji dokonanej przez tego inwestora w pierwszym państwie członkowskim.
- 67 Następnie należy zaznaczyć, że zgodnie z art. 1 pkt 6 akapit pierwszy traktatu TKE pojęcie „inwestycji” oznacza „każdy rodzaj aktywów stanowiących własność lub kontrolowanych bezpośrednio bądź pośrednio przez inwestora”, które obejmują jeden z elementów wymienionych w lit. a)–f) tego postanowienia. Ponadto art. 1 pkt 6 akapit trzeci TCE stanowi w szczególności, że termin „inwestycja” „odnosi się do wszelkich inwestycji związanych z działalnością gospodarczą w sektorze energii”. Wynika z tego, że akapit pierwszy tego postanowienia definiuje samo pojęcie „inwestycji”, podczas gdy jego akapit trzeci precyzuje, iż nie wszystkie inwestycje odpowiadające definicji podanej w akapicie pierwszym wchodzą w zakres stosowania TKE, który obejmuje wyłącznie inwestycje związane z działalnością gospodarczą w sektorze energii.
- 68 Należy zatem w pierwszej kolejności zbadać, czy wierzytelność wynikająca z umowy dostawy energii elektrycznej wchodzi w zakres pojęcia „inwestycji”, o którym mowa w art. 1 pkt 6 akapit pierwszy TKE, a jeśli tak, to w drugiej kolejności zbadać, czy taka inwestycja jest związana z działalnością gospodarczą w sektorze energii w rozumieniu akapitu trzeciego tego postanowienia.

- 69 Co się tyczy pojęcia „inwestycji”, o którym mowa w art. 1 pkt 6 akapit pierwszy traktatu TKE, należy stwierdzić, że pojęcie to charakteryzuje się dwoma kumulatywnymi warunkami. Po pierwsze, pojęcie to odnosi się do każdego rodzaju aktywów stanowiących własność lub kontrolowanych bezpośrednio bądź pośrednio przez inwestora, a po drugie, aktywa te muszą obejmować co najmniej jeden z elementów wymienionych w lit. a)–f) tego postanowienia.
- 70 Jeśli chodzi o pierwszy warunek, należy stwierdzić, że został on w niniejszym przypadku spełniony. Wierzytelność wynikająca z umowy dostawy energii elektrycznej stanowi bowiem bezpośrednią własność inwestora, przy czym termin „inwestor” zdefiniowany w art. 1 pkt 7 TKE i użyty w szczególności w art. 26 ust. 1 TKE oznacza między innymi, w odniesieniu do umawiającej się strony, takiej jak Ukraina, spółkę założoną zgodnie z prawem stosowanym w tej umawiającej się stronie. W konsekwencji należy uznać Komstroy za inwestora posiadającego bezpośrednio aktywa w formie wierzytelności wynikającej z umowy dostawy energii elektrycznej. W tym względzie należy podkreślić, że okoliczność, iż Komstroy nabyła wierzytelność przedsiębiorstwa z państwa niebędącego stroną TKE, nie może podważać jej statusu „inwestora” w rozumieniu TKE, ponieważ – jak wskazał rzecznik generalny w pkt 138 opinii – inwestycji może, na podstawie art. 1 pkt 7 TKE, dokonać podmiot gospodarczy z państwa niebędącego stroną TKE.
- 71 W odniesieniu do drugiego warunku należy stwierdzić, że wierzytelność wynikająca z umowy dostawy energii elektrycznej może a priori być objęta zakresem zarówno art. 1 pkt 6 akapit pierwszy lit. c) TKE, jak i art. 1 pkt 6 akapit pierwszy lit. f) TKE.
- 72 Co się tyczy, po pierwsze, art. 1 pkt 6 akapit pierwszy lit. f) TKE – pojęcie „inwestycji” w rozumieniu tego postanowienia obejmuje „wszelki[e] uprawnien[ia] przyznan[e] z mocy [...] umowy [...] dla podejmowania działalności gospodarczej w sektorze energii”. Wierzytelność może być uznana za „uprawnienie przyznane [...] z mocy umowy”. Jednakże, jak wskazał w istocie rzecznik generalny w pkt 122 opinii, wierzytelność wynikająca ze zwykłej umowy sprzedaży energii elektrycznej nie może jako taka zostać uznana za uprawnienie przyznane z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w sektorze energii.
- 73 Co się tyczy, po drugie, art. 1 pkt 6 akapit pierwszy lit. c) TKE – postanowienie to stanowi, że pojęcie „inwestycji” obejmuje „roszczenia pieniężne oraz roszczenia o wykonanie świadczenia zgodnie z kontraktem [umową], posiadające wartość ekonomiczną i związane z inwestycją”. Należy zatem sprawdzić, czy wierzytelność wynikająca z umowy dostawy energii elektrycznej można utożsamiać z tego rodzaju roszczeniami.
- 74 W tym względzie należy zauważyć w pierwszej kolejności, że wierzytelność będąca przedmiotem postępowania głównego ma charakter pieniężny, ponieważ z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wynika, iż stanowi ona wierzytelność pieniężną opiewającą na kwotę 16 287 185,94 USD, jak przypomniano w pkt 11 niniejszego wyroku.
- 75 W drugiej kolejności – źródłem tej wierzytelności jest umowa, a mianowicie umowa dostawy energii elektrycznej zawarta między Moldtranselectro a Derimen, która posiada wartość ekonomiczną, ponieważ dostawa ta miała zostać dokonana w zamian za zapłatę określonej kwoty pieniężnej.
- 76 Pozostaje zatem ustalić, w trzeciej kolejności, czy źródłem tej wierzytelności jest umowa związana z inwestycją.

- 77 W tym względzie w aktach sprawy przedłożonych Trybunałowi brak jest podstaw pozwalających uznać, że umowa dostawy energii elektrycznej zawarta między Moldtranelectro a Derimen jest związana z jakąkolwiek inną transakcją, niezależnie od tego, czy stanowi ona inwestycję, czy też nie.
- 78 Stosunek umowny między Moldtranelectro a Derimen dotyczył bowiem wyłącznie dostawy energii elektrycznej, zaś energia ta była produkowana przez inne podmioty z Ukrainy, które dokonywały jedynie jej sprzedaży na rzecz Derimen.
- 79 W tym kontekście należy uznać, że zwykła umowa dostawy jest transakcją handlową, która jako taka nie może stanowić „inwestycji” w rozumieniu art. 1 pkt 6 TKE, i to niezależnie nawet od kwestii, czy wniesienie wkładu jest konieczne, aby dana transakcja stanowiła inwestycję.
- 80 Każda inna wykładnia tego postanowienia byłaby równoznaczna z pozbawieniem skuteczności (effet utile) wyraźnego rozróżnienia, jakie wprowadza TKE między handlem, uregulowanym w części II tego traktatu, a inwestycjami, uregulowanymi w części III owego traktatu.
- 81 Takie rozróżnienie odzwierciedla cel, jaki wynika z preambuły TKE, polegający na „ułatwiani[u] wzrostu gospodarczego przez podejmowanie kroków zmierzających do liberalizacji inwestycji i handlu w sektorze energii”. Te dwie kategorie środków znajdują odzwierciedlenie w strukturze tego traktatu, który reguluje z jednej strony inwestycje, a z drugiej strony handel.
- 82 Należy podkreślić w tym względzie, że art. 26 TKE ma zastosowanie do sporów dotyczących zarzucanych naruszeń zobowiązań wynikających z części III tego traktatu, dotyczącej promocji i ochrony inwestycji, a nie na podstawie jego części II, która dotyczy handlu. Rozróżnienie to odzwierciedla jeden z głównych powodów, dla których istnieją szczególne zasady ochrony inwestorów zagranicznych, a mianowicie fakt, że transakcje inwestycyjne wiążą się z zablokowaniem za granicą środków, których zasadniczo nie można łatwo odzyskać w przypadku sporu.
- 83 Żadna informacja przekazana Trybunałowi w ramach niniejszego postępowania nie pozwala wykluczyć, że dostawa energii elektrycznej na rzecz Moldtranelectro mogłaby być „przekierowana” przez Derimen oraz proponowana innym podmiotom gospodarczym, tym bardziej że w każdym wypadku sama produkcja tej energii elektrycznej zależała od zamówień, jakie Moldtranelectro składała bezpośrednio u Ukrenergo, mimo że ta ostatnia spółka sprzedawała tę energię Energoalians, która z kolei odsprzedawała ją Derimen. W tych okolicznościach Derimen mogła przerwać lub ograniczyć dostawę energii elektrycznej na rzecz Moldtranelectro, co nie oznacza jednak zablokowania jej środków w Mołdawii.
- 84 Z uwagi na to, że wierzytelność będąca przedmiotem postępowania głównego nie stanowi „inwestycji” w rozumieniu art. 1 pkt 6 akapit pierwszy TKE, nie ma potrzeby badania, czy warunek, o którym mowa w akapicie trzecim tego postanowienia, wspomniany w pkt 67 i 68 niniejszego wyroku, jest spełniony.
- 85 W świetle powyższych rozważań na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, iż art. 1 pkt 6 i art. 26 ust. 1 TKE należy interpretować w ten sposób, że nabycie przez przedsiębiorstwo z jednej z umawiających się stron tego traktatu wierzytelności wynikającej z umowy dostawy energii elektrycznej niezwiązanej z inwestycją, przysługującej przedsiębiorstwu z państwa niebędącego stroną tego traktatu wobec przedsiębiorstwa publicznego z innej umawiającej się strony owego traktatu, nie stanowi „inwestycji” w rozumieniu tych postanowień.

W przedmiocie pytań drugiego i trzeciego

- 86 Zważywszy na odpowiedź udzieloną na pytania pierwsze, nie ma potrzeby udzielania odpowiedzi na pytania drugie i trzecie.

W przedmiocie kosztów

- 87 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 1 pkt 6 i art. 26 ust. 1 Traktatu karty energetycznej, podpisanego w Lizbonie w dniu 17 grudnia 1994 r. i zatwierdzonego w imieniu Wspólnot Europejskich w drodze decyzji Rady i Komisji 98/181/WE, EWWiS, Euratom z dnia 23 września 1997 r., należy interpretować w ten sposób, że nabycie przez przedsiębiorstwo z jednej z umawiających się stron tego traktatu wierzytelności wynikającej z umowy dostawy energii elektrycznej niezwiązanej z inwestycją, przysługującej przedsiębiorstwu z państwa niebędącego stroną tego traktatu wobec przedsiębiorstwa publicznego z innej umawiającej się strony owego traktatu, nie stanowi „inwestycji” w rozumieniu tych postanowień.

Podpisy